אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה כד.

גירי קא משדייא. החמה הזאת חלים היא יורה להלחם בכוכבים כה שהיורה בקשת נותן פגימת הקשת לצד פניו: **כלן כימות החמה כלן כימות הגשמים.** כימות החמה כגון כיום ארוך של תקופת תמוז חמה שוקעת לסוף מערב לצד לפון בעליונין (דף טו.) חמה יוצאת ביום ארוך ושוקעת ביום אלך לפון וכן כל יום ויום נמשכת מעט כין בזריחה כין בשקיעה וכשמגיע יום תקופת תמוז היא אורחת בקבן מזרחית לפונית ומהלכת ג' רוחות ושוקעת בקבן לפונית מערבית ומשם ואילך הימים מתמעטין והחמה נמשכת מעט מעט בזריחתה ובשקיעתה לצד דרום וכשמגיע תקופת תשרי יוצאת בחלי מזרח ושוקעת בחלי מערב והיום והלילה שוין ועוד מושכת והולכת לצד דרום עד תקופת טבת ואותו היום יוצאת בקבן מזרחית דרומית ושוקעת בקבן דרומית מערבית ומשם ואילך נמשכת לאחוריה לצד לפון לזריחתה מרבה הילוכה לצד לפון מעט ושוקעת וכן תמיד עד תקופת ניסן שיוצאת בחלי מזרח ושוקעת בחלי מערב. נמצאת בימות החמה מהלכת רוב רוח מערבית לפני שקיעתה ופעמים כולה וכל ימות הגשמים אינה מהלכת אלא מיעוט מערב ופעמים שאינה נכנסת בו אלא דבר מועט והלבנה לעולם בחידושה בקבן מערבית דרומית הלך בימות הגשמים שאין החמה נכנסת למערב אלא בשקיעתה הלבנה קודמת לתוך המערב נמצאת לבנה בלפון ובימות החמה שהחמה במערב הרבה היא קודמת הלבנה ברוב החדשים לצד לפון נמצאת לבנה בדרום: **אכל מלטרפין לעדות אחרת.** אחד מהן מלטרף עם עד אחר שיאמר כמותו: **רמיוהו כמים.** מון נהר או מעין ראיו דמותה של לבנה: **בעבים.** יום המעונן היה וראיוה מאירה דרך עוביו של עב: **עששים.** קנדיל"ה בלע"ז: **כל הכי חוו ואזלי.** בחמיה. מאחר שראוהו למה לא יעידו וכי לעולם הם צריכים לראותו: **מדעתנו.** כדי להעיד עליו: **כוכיפא דעיכא.** עיגול של עב לכן: **מתני'** [1]**ראם כ"ד אומר מקודש כו': גמ' מקראי קדש.** תרי זימני משמע: **ר' אלעזר בר' נדוק אומר כו': כזמנו אין מקדשין אותו.** אליבא

גירי קא משדייא: כמה היה גבוה ולאין היה נוטה כו': תנא חדא לצפונה דבריו קיימין לדרומה לא אמר כלום והתניא [6]איפכא לדרומה דבריו קיימין לצפונה לא אמר כלום לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים ת"ר [7]אחד אומר גבוה ב' מרדעות ואחד אומר ג' עדותן קיימת אחד אומר ג' ואחד אומר ה' עדותן בטילה אבל מצטרפין לעדות אחרת ת"ר [2]ראינוהו במים ראינוהו בעששית ראינוהו בעבים אין מעידין עליו חציו במים חציו בעבים חציו בעששית אין מעידין עליו השתא כולו אמרת לא חציו מבעיא אלא ה"ק חציו במים חציו ברקיע חציו בעבים חציו ברקיע חציו בעששית חציו ברקיע אין מעידין ת"ר [3]ראינוהו ושוב לא ראינוהו אין מעידין עליו כל הכי חזו לה ואזלי אמר אביי ה"ק ראינוהו מאלינו ושבנו לראותו מדעתנו ולא ראינוהו אין מעידין עליו מאי טעמא אימור [8]כוביתא דעיבא בעלמא הוא דחזו: **מתני'** [1]**ראש** ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו [9]ה"א בר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים: **גמ'** ראש ב"ד וכו': מנהני מילי א"ר חייא בר גמדא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אמר קרא [1]וידבר משה את מועדי ה' מכאן שראש ב"ד אומר מקודש: וכל העם עונין אחריו מקודש מנלן אמר רב פפא אמר קרא [2]אשר תקראו אותם קרי ביה אתם ר"נ בר יצחק אמר אלה הם מועדי הם יאמרו מועדי מקודש מקודש תרי זימני למה לי דכתיב מקראי קודש: ר"א בר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו: תניא [9]פלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו שלא בזמנו מקדשין אותו ר"א [10][בר"ש] אומר בין כך ובין כך אין מקדשין אותו שנאמר [3]וקדשתם את שנת החמשים א] [11]שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כר' אלעזר בר' צדוק אמר אביי אף אנן נמי תנינא [9][12]ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש לא מעובר איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא ולא ליעברוה קמ"ל: **מתני'** [13]דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראית או כזה: **גמ'** [1]ומי שרי והכתיב [4]לא תעשון אתי [5]לא תעשון כדמות שמשיי אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא [14][15]לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה של

אכל מצטרפין לעדות. למ"ד (שבועות דף מז:) כב' כתי עדים המכחישות זו את זו זו כאה בפני עצמה ומעידה וזו כאה בפני עצמה ומעידה ניחא דמצטרפין לעדות ממון אכל למ"ד בהדי שהדי שקרי למה לי היאך מצטרפין לשום עדות אפילו לעדות החדש לכן דחק בקונט' לפרש אחד מהן מצטרף עם אחר שיאמר כמותו ובעדות של חדש זה איירי והא דקתני לעדות אחרת היינו כלומר דמצטרף עם אחרים דנעשה עדות אחרת והכי מפרש לה בהדיא בסוף פרק כל הנסכין (שם דף מח.) משום דהוה ליה חד ואין דבריו של חד במקום שנים:

בדמות שמשי. בהיכל ואולם מוקי לה ול"ג המשמשין לפני כמרום: **אכסדרה** תבנית אולם. סתם אכסדרה אין בו כי אם ג' מחיצות ורביעית פרולה במלואה כדמשמע בפ' לא יחפור (נ"ב דף כה. ושם) דקאמר עולם דומה לאכסדרה ורוח לפוית אינה מסובבת והא דקתני אכסדרה תבנית אולם לפי שהיתה פתחו גדולה קרי ליה אכסדרה אע"פ שלא היה במלואה דה"ל גיפופי ט"ו אמה מכאן וט"ו אמה מכאן וכדתנן במדות (פ"ד מ"ז) ושמא לפי שהיה שם בית החליפות וכותל מפסיק במלואו בפנים: שפודיס

אבל עושה מיומא קמא מתקינין מועדותיה: מתני' [16]**דמות צורות לבנה: גמ' לא תעשון אתי:** צורות העומדים אחי: של

מתני' [1]**דמות צורות לבנה** [2]**אשר תקראו אותם מקראי קדש** [3]**וקדשתם את שנת החמשים** [4]**לא תעשון אתי** [5]**לא תעשון כדמות שמשי** [6]**איפכא לדרומה דבריו קיימין לצפונה לא אמר כלום** [7]**אחד אומר גבוה ב' מרדעות** [8]**כוביתא דעיבא בעלמא הוא דחזו** [9]**ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש לא מעובר איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא ולא ליעברוה קמ"ל** [10]**אבל מצטרפין לעדות אחרת** [11]**אם אין מקדשין אותו** [12]**ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש לא מעובר איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא ולא ליעברוה קמ"ל** [13]**דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראית או כזה** [14]**לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה** [15]**לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה** [16]**דמות צורות לבנה: גמ' לא תעשון אתי:**

מסורת הש"ס

א) [מוספתא פ"א הע"ז], ב) [שם] שבועות מה., ג) [גי' הערוך כימת] פירוש המיכה של ענן שהיה דומה ללבנה], ד) סנהדרין י:, ה) סנהדרין י: ע"ש, ו) ס"ש, ז) [לעיל מ:], ח) לקמן כה:, ט) ע"ז מג., י) שם, כ) [מגמות כח:], ל) [מיומר], מ) [מיומר].

תורה אור השלם

1. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויקרא כג מד
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְיָ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי: ויקרא כג ב
3. וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקָרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תְּשֻׁבוּ: ויקרא כה י
4. לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם: שמות כ יט

הגהות מהר"י לנדא

א) גמ' שנה אתה מקדש כל"ל:

לעזי רש"י

קנדיל"ה (לנטירנ"א). סנס.

רבינו חננאל

המולות מורים בחצים. תני חדא לצפונה דבריו קיימין, לדרומה לא אמר כלום. ותניא איפכא. ופרקינן לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים. פיר', דרך השמש ביום מהלך בדרום, וסובב בצפון בלילה, שנאמר הולך אל דרום וסובב אל צפון. וגרסינן בעירובין פרק כיצד מעברין את העיר, כיצד חמה יוצאה ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך, זהו פני צפון. חמה יוצאה ביום קצר ושוקעת ביום קצר, זהו פני דרום. בתקופת ניסן ובתקופה תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת בחצי מערב. שמעינן מינה כי מתקופת טבת עד תקופת תמוז, חמה מהלכת ביום מקרן מזרחית (צפונית) (דרומית) וכלפי (מזרחית) (מערבית) דרומית. ולעולם אין הלבנה החדשה נראת אלא אחר שקיעת החמה, וכשעולה כלפי דרום אחר החמה צפונה. וזו היא דתני לצפונה דבריו קיימין. מתקופת תמוז עד תקופת טבת, חוזרת החמה ועולה והולכת מרוח (דרומית) [מזרחית] צפונית, וזו היא דתני לדרומה דבריו קיימין. ומצאנו דברים הללו מפורשים בתלמוד ארץ ישראל כלשון הזה, מאן דתני לצפונה דבריו קיימין מטבת ועד תמוז, ומ[אן] דתני לדרומה דבריו קיימין מתמוז ועד טבת. ועל זה הדרך הקשיא שבתחלת השמועה, לפני החמה היינו לצפונה, לאחר החמה היינו לדרומה. תני ר' שמעון בן יוחי הרקיע של מים ומוכבים של אש ודרין זה עם זה ואין מזיקין זה לזה. א"ר בון (המלאך) (המלאך) חציו אש וחציו מים ואת ביה ה' אפין וגייתו כתרשיש, היינו עושה שלום במרומיו. (הנ') [תנו] רבנן ראינוהו במים. פר' היו מים לפניו וראה בהן צורת לבנה.

עין משפט נר מצוה

יב א ב מיי' פ"ב מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יג ג מיי' שם הלכה ו:
יד ד ה ו מיי' שם הלכה ח:
טו ז מיי' פ"ג מהלכות ע"ז הלכה יא סמג לאוין כב עור ר"ד סי' קמא:
טז ח מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה י טור וש"ע ר"ד סי' קמא סעיף ח:

מוסף רש"י

אחד אומר גבוה ב' מרדעות. גני עדות החדש תניא שהיו נתקין פוסס כמה היתה גבוה מן הקרקע למראה עיניו כאומד כשיפולו של רקיע. מרדפה. מלמד הנקר (שבועות מח.) אם לא נראה בזמנו. כיום ל', דתולדתו כיום ל' הוא לאין חדש לבנה פחות מכ"ט יום ומחצה ותשע"ג חלקים (מנחות כ"ו.). שכבר קידשוהו שמים. כ"ל שלמעלה מאתמול (שם). פלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו. שאין צריך לעשות חיזוק לדבר שהיי ממנו כא (שם). הבזה ראית או כזה. כדי לבקן אם יהיו דכריסס מכוונים (ע"ז מג.) כשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת (מנחות כט.). שאפשר לעשות כמותן. ממש כגון שמשין של מטה, אכל ואולם והיכל ומטרה, אכל שמשין של מעלה שאי אפשר לעשות כמותן ממש אלא ציור דוגמתן מוחר (ע"ז מג.). בית תבנית היכל. נתרכו ורחבו וגובו ושיעור מדה פתחיו, אבל אם שמנה בתקלת מוחר (שם וכע"ז מנחות כח.). אכסדרה. אין לה מחילה רביעית וכן אולם (מנחות שם). תבנית אולם. שהיה רחבו עשרים ונגהו אלכעים כדאמרינן בשמעתא קמייתא דעירובין (שם). אבל עושה. המנורה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

והרים ראשו לראות הלבנה בשמים ולא ראה כלום. או ראה חציה במים וחציה ברקיע וכן בעבים וכן בעששית, אין מעידין עליו עד שיראו אותה כרקיעונה) ראיה (כמתה) [נמורה] אבל אם נראה להם פתאום כעין צורת הלבנה, וכיוונו לראות ראיית עיקר ולא ראה כלום, אין מעידין עליו. מאי טעמא אמרינן כיוכיתא בעלמא הוא דחזא. כתיב וידבר משה את מועדי ה', מיכן שראש בית דין אומר מקודש. אשר תקראו אותם, מיכן שעונין אחריהן מקודש. דבעינן תרי זימני מקודש מקודש מנין, מדכתיב מקראי קודש ולא כתיב מקרא קדש. בין שנראה בזמנו. לילי ל'. בין שלא נראה בזמנו, אלא לילי ל"א, מקדשין אותו. ר' אלעזר בר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כר' אלעזר בר' צדוק. [מתני'] דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל כו'. ואקשינן ומי שרי, למעבד צורת לבנה, והכתיב לא תעשון אתי, לא תעשון כדמות שמשיי. ופריק אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאיפשר לעשות כמותן, כגון בית, תבנית היכל. ואכסדרה, תבנית אולם. וחצר, תבנית עזרה. ושלחן, תבנית שלחן שבהיכל. ומנירה, תבנית מנורה בשבעה קנים. אבל עושה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com